

IZVJEŠTAJ O RADU ZAVODA U 1963. GODINI

U pogledu formi rada, smještaja, opreme i kadrovskih mogućnosti Zavoda u 1963. g. gotovo da nije bilo nikakvih promjena u odnosu na 1962. godinu. Jedina je razlika u znatno povećanim operativnim zadacima ustanove i činjenici da je formiran Upravni odbor Zavoda kao organ kolektivnog upravljanja. Druge manje razlike su od sekundarnog značaja i vrijednosti.

Gro poslova odvijao se na području praktične konzervatorsko-restauratorske djelatnosti na terenu i registraciji spomenika kulture, manjim dijelom u radionici Zavoda i upravno-administrativnim zadacima u uredu. Za njihovo izvršenje u najvećem dijelu bili su angažovani službenici Zavoda koji su učestvovali kod iznađe programa i projekata konzervatorskih zahvata i kao stručni nadzorni organi kod njihove realizacije, te kao jedini i isključivi akteri na poslovima registracije prateći svaku akciju od njenog početka do konačnog završetka. U izvjesnom opsegu bili smo oslobođeni i na vanjsku saradnju (najviše kod izrade projekata konzervacije i u radu stručnih komisija), mada je ona nesigurna i skopčana s vremenskim zakašnjenjima. Ograničenu pomoć na poslovima ove prirode pružili su nam i režijski odbori osnovani za konzervaciju značajnih monumenata u Jajcu, Livnu, Mostaru, Stocu, Trebinju (za objekte prirode), Tešnju, Foči i Maglaju.

Teški uslovi smještaja koji pritišću ovu ustanovu od kraja 1957. g. nisu se u 1963. g. mijenjali. Takvu situaciju karakteriše i nedostatak savremene tehničke opreme za poslove konzervatorsko-restauratorske radionice Zavoda koja je nedovoljna po opsegu, za-

starjela i kao takva ne odgovara svojim zadacima. I u pogledu kadrovskih mogućnosti situacija se nije mijenjala. Broj službenika ostao je isti, s jednim izuzetkom što je Odsjek za arhitektonsko-konzervatorske poslove dobio jednog arhitektonsko-gradevinskog tehničara.

Za razliku na ove elementarne preduslove rada, opseg djelatnosti — osobito u oblasti praktičnih arhitektonsko-konzervatorskih i likovno-konzervatorskih terenskih radova — znatno je uvećan, čak za 79% u odnosu na 1962. g. Naime, od ukupno 74.000.000 dinara koliko je Zavod, iz raznih izvora, primio za radove u 1962. g., u 1963. g. ta je suma narasla na ukupno 133.000.000 dinara. Ovako veliki opseg rada, nužno, zahtijevao je ogromne napore službenika Zavoda obzirom na već iznešeno nepromijenjeno stanje kadrova, i uz uslov da je sve radove trebalo izvesti tehnički solidno, i tako da u udovolje principima savremene konzervatorske službe.

Okolnost da je formiran Upravni odbor i preduzete izvjesne organizacione dopune primjetno je poboljšanje lične i radne discipline službenika, te veće angažovanje pojedinaca u kolektivnom razmatranju zadataka ustanove.

Ko i prošle godine, tako i ove godine, djelatnost Zavoda finansirali su Sekretarijat za kulturu BiH — *ugovoreni poslovi*; Savezni i Republički fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti, Republički investicioni fond i sreski i opštinski odbori, odnosno imaoći spomenika — *investicioni zahvati*.

A — UGOVORENI POSLOVI

I PRAKTIČNI KONZERVATORSKI ZAHVATI

Arhitektura i spomenici likovnih umjetnosti

1. Na živopisu crkve sv. Nikole u Trijebnju kod Stoca nastavljeno je čišćenje zidnih slika od premaza uljane boje i salitre. Očišćeno je 2 m² živopisa.

Utrošena suma od 118.045 dinara.

2. Provedena je konzervacija i djelomična restauracija rimske prese za ulje na Mogorjelu kod Čapljine. Troškovi: 150.000 dinara.

3. Izvršen niz hitnih, i nepredviđenih intervencija na zaštiti ugroženih objekata (organizacija poslova za prenos manastirskog kompleksa Dobričevo i Arslanagića mosta na novu lokaciju, izbor lokacije, kontakti s predstavnicima crkve i investitora; konzervacija čajničke »Bogorodice« — ikona iz 14 st.; zaštita drvenog čamca iz Ukruine u Derventi i antičkog troskovišta u St. Majdanu; zaštita: srednjovjekovne nekropole na crkvini u Šipovu, kasnoantičke grobnice u Zvorniku, antičkih kamenoloma u X)ardaganima (Zvornik), srednjovjekovnog grada Soko kod Gračanice, nekropole bjelobrdske kulture u Baltinim Barama kod Prijedora, itd.).

Utrošeno: 314.092 dinara.

Spomenici prirode

1. Provedena je konzervacija dvije međeđe lijeske u selu Sočani kod Kalinovika.

Utrošeno: 105.084 dinara.

2. Do kraja je provedena prva faza elektrifikacije pećine u Vjeternici.

Utrošeno: 132.215 dinara.

3. U svrhe izrade elaborata za konzervaciju međeđe lijeske u Borikama kod Rogatice i tisovog stabla u Bukovom Dolu kod Olova izvršen je pregled ovih objekata.

Sredstva za ovaj planom nepredviđen posao išla su na teret drugih neizvršenih poslova sektora zaštite prirode i u okviru sume odobrene za terenska istraživanja i konzervatorske radove.

4. Nastavljen je zahvat na konzervaciji Carskog hrasta u Rankovićima kod Novog Travnika. Uz navedeno, uz pomoć vanjskih saradnika, izrađen je projekat statičkog rješenja stabla i učvršćenja pojedinih ogranaka.

Utrošeno: 60.318,— dinara.

Predmeti likovnih umjetnosti

1. U Radionici Zavoda definitivno su završeni radovi na konzervaciji pet ikona (3 iz posjeda pravoslavne crkve u Tešnju, 1 manastira u Ozrenu i 1 Stare prav. crkve u Sarajevu). Djelomično je konzervirana jedna

veća slika (ulje na platnu) i jedna slika na dasci sa dva lica (avers i revers). Obje svojina franjevačkog samostana u Kr. Sutjesci.

Troškovi konzervacije slika i ikona, i nabavka izvjesne tehničke opreme iznosili su: 245.972.— dinara.

II REGISTRACIJA I EVIDENCIJA SPOMENIKA KULTURE

Arhitektura i spomenici likovnih umjetnosti

1. U toku godine obavljena je registracija spomenika kulture na terenima: Gračanica, Gradačac, Teslić, Orašje, Lukavac, Kalesija, Tuzla, Srebrenik, Banovim, Živinice, Bos. Šamac, Žepče, Modriča, Sokolac, Zavidovići, Pale, Han Pijesak, Bos. Brod, Doboj, Derventa, Odžak, Kakanj, Novi Travnik, Kiseljak, Kreševo i Vitez, te dovršena registracija započeta u 1962. g. na terenima opština: Jajce, Šipovo, Mrkonjić-grad, Lopare, Bijeljina, Fojnica, Višegrad, Čajniče, Goražde, Bratunac, Srebrenica, Vlasenica, Zvornik, Šekovići i Maglaj. U svemu je popunjeno 846 prijava, sa mnogo većim brojem predmeta (u nizu prijava nalazi se po nekoliko istovrsnih predmeta).

Za sve ove poslove utrošeno je: 730.658.— dinara.

Posao su u najvećem dijelu obavili službenici Zavoda, dok je učešće državnih organa i društvenih organizacija neznatno. Takav neodziv i nemarnost po društvenih organa vlasti imali su negativnog odraza na uspjeh akcije čiji su rezultati mogli da budu mnogo povoljniji. Usljed tako rđavog odnosa opštinskih organa i društvenih organizacija, kakav prati ova naša nastojanja u obje posljednje godine, stručni kolektiv Zavoda namjerava u 1964. g. da pređe na drugačije forme registrovanja spomenika na terenu do sada neobuhvaćenih područja.

2. Stručna ekipa Zavoda dovela je u 1963. g. do kraja rad na evidenciji srednjovjekovnih nadgrobnih spomenika — stećaka u širem regionu Vlasenice.

Utrošeno je 52.910.— dinara.

3. Evidentirani su orijentalni epigrafski natpisi i nišani u okolici Kiseljaka, Visokog i Kreševa. U svemu je ispitano 25 lokaliteta.

Za ove poslove utrošeno je: 58.956.— dinara.

4. Definitivno su dovršeni poslovi na partizanskoj topografiji opštine Trebinje. Stručna ekipa od dva člana obišla je 35 objekata i značajnijih mjesta NOR-a o kojima je prikupljena istorijska, tehnička i foto-dokumentacija.

Za ovaj posao utrošen je iznos od: 85.486.— dinara, a za elaborat tehničke dokumentacije: 415.058.— dinara.

Planirani posao za izradu partizanske topografije na području opštine Bileća nije izvršen zbog nedostatka finansijskih sredstava.

5. Stručna ekipa (od dva člana) prikupila je istorijsku, tehničku i foto-dokumentaciju o logorima tri partizanske čete u Kozari, a djelomično i podatke o partizanskim i neprijateljskim položajima u vrijeme neprijateljske ofanzive u ovoj planini, u ljeto 1942. g.

Troškovi: 197.559.— dinara.

6. Prikupljeni su podaci o starim turskim mostovima u Vrancima kod Kreševa, na Lašvi u Travniku, i Bosni kod Blažuja.

Sredstva za ovu svrhu prenijeta su iz sume namjenjene za registraciju spomenika kulture u 1963. godini.

Objekti prirode

1. Izvršena je evidencija spomenika prirode na području opština: Bos. Petrovac, Bihać, Drvar, i Bos. Krupa.

Za ovaj posao utrošeno je: 141.810.— dinara.

III NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RADOVI

1. Kao priprema za osnivanje nacionalnog parka »Prenj« (sa Čvrstnicom i Čabuljom) vršeno je ekipno istraživanje terena Prenja na potezu od Boračkog jezera do Jezerca, i Čvrstnice od doline Doljanke do želj. stanice Drežnica.

Za ovaj posao utrošeno je: 120.233.— dinara.

2. Završena je prva faza rekognosciranja terena sa zadatkom istraživanja lokaliteta Pančičeve omorike u području opština Vlasenica i Višegrad.

Za ovu svrhu utrošeno je: 98.892.— dinara.

IV POSLOVI TEHNIČKOG KARAKTERA

1. Fotografaska služba Zavoda bila je u 1963. godini veoma angažovana na poslovima prikupljanja dokumentacije o svim praktičnim zahvatima na zaštiti spomenika kulture (pred, u toku, i poslije konzervacije),

te u sklopu radova na njihovoj evidenciji i registraciji.

Za sve navedene poslove, i kupovinu pojedinih stvari tehničke opreme, utrošene su: 322.198.— dinara.

V IZDAVAČKA I PROPAGANDNA DJELATNOST

1. Pripremljeni su i predati u štampu materijali za IX svezak stručne publikacije Zavoda: »Naše starine« a koja je trebala izaći iz štampe do kraja godine. Međutim, štamparija Grafičkog zavoda Hrvatske nije izvršila obavezu u roku štampanja već je isti produžila na početak 1964. godine.

Cjelokupni troškovi ove publikacije iznose 3,572.276.— dinara.

2. Stručnjaci Zavoda učestvovali su u pripremi članaka za dnevnu štampu i radio-službu u pravcu popularizacije spomenika kulture i službe zaštite. Na katedrama radničkih i narodnih univerziteta, za Društvo bibliotekara BiH i Društvo istoričara BiH, za studente Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta, i dr. održana su javna predavanja na istu temu.

VI STRUČNO OBRAZOVANJE

U pravcu stručnog obrazovanja postojećih kadrova Zavod je omogućio svojim službenicima tri kraća studijska putovanja u Poljsku i Bugarsku; 25-dnevni borakav jednog stručnjaka u Vojnoistorijskom muzeju u Beogradu sa svrhom proučavanja dokumentacije o Vrhovnom štabu NOV i POJ, te učešće na Savjeto-

vanju Društva konzervatora Jugoslavije u Budvi i Simpoziumu za zaštitu prirode u Beogradu. U svrhu obezbjeđenja stručnjaka za Arhitektonsko-konzervatorski odsjek Zavod je stipendirao jednog apsoluta arhitekture.

Za sve navedeno utrošeno je: 623.035.— dinara.

VII PRAVNO-UPRAVNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

1. Pravna služba radila je na donošenju normativnih akata Zavoda i davala mišljenja na zakone srodnih materija, učestvovala kod izrade finansijskog plana ustanove; osiguravala sredstva ugovaranja i starala se o njihovom pravilnom trošenju; podnosila krivične prijave i zastupala Zavod kod slučajeva oštećenja spomenika; izdavala odobrenja naučnim radnicima (stranim i domaćim) za proučavanje spomenika; sudjelovala u radu Konkursne komisije i Komisije za ocjenu službenika; pripremala materijale za sjednice Savjeta

Zavoda i Upravnog odbora (održane su 4 sjednice Savjeta i 5 sjednica Upravnog odbora), brinula se o problemu smještaja Zavoda, s stambenim problemima službenika, o osiguranju deviznih sredstava, i dr.

2. Prema delovodnom protokolu, u toku godine primljen je 2.331 predmet sa 2.194 podbroja, što ukupno čini 4.325 akata.

3. Ekonomat Zavoda izvršio je nabavku materijala u vrijednosti od 1,723.358 dinara.

VIII POSLOVI U UREDU

Tokom godine službenici Zavoda su sudjelovali kod izrade čitavog niza stručnih elaborata i studija, i kod obavljanja mnogih drugih zadataka u uredu. Tako je vršena obrada prijava registrovanih spomenika u 1962. i 1963. g. i sačinjeni: elaborat »Stanje i problemi službe zaštite spomenika kulture BiH«, elaborat »Stanje, problemi i potreba spomenika kulture na području sreza Sarajevo«, »Program korištenja spomenika kulture i prirode BiH za potrebe turizma u periodu od 1964—1970. g.«; Predlog plana naučno-istraživačkog rada Zavoda za vrijeme od 1963—1970.«; Predlog budžetskih investicija za period od 1964—1970.«, i dr. Znatno vrijeme i trud poklonjeni su radu stalnih stručnih komisija: a) za spomenike arhitekture; b) za spomenike likovnih umjetnosti; c) za spomenike narodnooslobodilačkog rata i revolucije, i d) za objekte prirode; u Komisiji za izvoz predmeta spomeničke vrijednosti u inostranstvo; Komisiji za popis inventara Zavoda; u radu Savjeta Nacionalnog parka »Sutjeska«; u Komisiji za obilježavanje istorijskih mjesta pri

Glavnom odboru Saveza boraca NOR BiH i Sreskom odboru Saveza boraca Sarajevo; te komisijama za izvršenje pojedinih konkretnih zadataka (Komisija za pregled fonda Gazi-Husrevbegove biblioteke i njegovu zaštitu; Komisija za izgradnju mosta preko Vrbasa u Jajcu; Komisija za davanje vodoprivredne saglasnosti za izgradnju fabrike celuloze i papira u Drvaru, i dr.). Službenici Zavoda učestvovali su u radu kraćih stručnih savjetovanja i sastanaka (u Sekciji istoričara umjetnosti-konzervatora; u Saveznom Sekretarijatu za prosvjetu i kulturu — savjetovanje posvećeno zaštiti ikona; itd.) na saradnji sa srodnim društvenim organizacijama (Glavni odbor Saveza boraca NOR-a BiH; Turistički savez BiH i područne turističke organizacije; Savjet za turizam Gradskog vijeća) i državnim organima (muzeji), i dr. Izdavane su dozvole za arheološka istraživanja, aktivno se učestvovalo na diskusijama o programu uređenja stare sarajevske čaršije i Generalnom urbanističkom planu grada Sarajeva, itd.

B — DOTACIJE IZ DRUGIH IZVORA

Uz sredstva ugovaranja koja je dodijelio Sekretarijat za kulturu BiH, učestvovali su još Savezni fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti (29,400.000 din), Republički investicioni fond (24,319.000 din), Republički fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti (7,034.000 din.) i sreske i opštinske skupštine (38,350.000 din.).

Ova sredstva upotrijebljena su pretežnim dijelom za izvođenje krupnih konzervatorskih zahvata na važnijim spomenicima arhitekture i likovnih umjetnosti, mnogo manjim za studijske radove, istraživanja i projektovanja.

I KONZERVATORSKI ZAHVATI

1. Stari most u Mostaru

Glavninu posla oko organizacije zahvata vodili su Zavod u Mostaru i posebna stručna komisija, dok je Republički zavod vršio opšti nadzor i učestvovao na raznim zadacima kod izvođenja posla. Rad je dokrajčen i most, nakon što su s uspjehom obavljeni i delikatni poslovi injektiranja pukotina u svodu i na krilnim zidovima, te provedena razmjena kamenih blokova u svodu, osposobljen za prvobitnu funkciju.

Za ovaj posao utrošena su 42,000.000.— dinara.

2. Gavran-Kapetanova kuća u Počitelju

Radovima na II (završnoj) fazi konzervacije Gavran-Kapetanova kuće u Počitelju i njenoj adaptaciji za potrebe jugoslavenske slikarske kolonije rukovodio je Zavod u Čapljini. Stručni nadzor vršio je Arhitektonsko-konzervatorski odsjek ovog Zavoda.

Za poslove u 1963. g. utrošena su: 22,240.000.— dinara.

3. Stari grad Jajce

U toku 1963. g. provedena je konzervacija zida između Velike tabije i kaštela, i na potezu od Banjaluč-

ke kapije do kule na Džikovcu. U prvom redu obnovljeno je lice zida i ugrađene stepenice za kretanje posjetilaca, s tim što je ostavljen niski parapet vanjske strane zida, u drugom zid je fugovan a njegova površina popločana. Uz navedeno, fugovan je prsobran te provedeni manji spasavalački zahvati na licu unutrašnjih zidova sahat-kule, uz to izvršena manja prezidivanja i tugovanje vanjskog zida. Radovi su izvođeni preko režijskog odbora. Stručni nadzor vršio je Arhitektonsko-konzervatorski odsjek Zavoda, uz angažovanje vanjskog saradnika.

Za navedene poslove utrošeno je: 10,500.000.— dinara.

4. Stari grad u Maglaju

U 1963. g. dovedeni su do kraja radovi na najnužnijoj konzervaciji objekta. Oni su se odvijali na sanaciji bedema, tabija, kazamata i cisterne. Zahvat je izvršen preko režijskog odbora. Stručni nadzor vršio je arheološki Zavoda.

Za sve radove utrošeno je: 8,500.000.— dinara.

5. Stari grad u Tešnju

U toku 1963. g. prevedena je definitivna sanacija Dizdareve kule, konzervacija zapadnog zida Krnje-kule rekonstrukcije cisterne.

Radovi su obavljani preko režijskog odbora. Stručni nadzor obavio je Likovno-konzervatorski odsjek, uz saradnju arhitekta Zavoda.

6. Glavica-džamija u Livnu

Izvršena je potpuna rekonstrukcija tambura i kupole, uz to provedena djelomična sanacija trompi. Na ovaj način obavljen je najnužniji zahvat privremene konzervacije objekta. Radovi su izvođeni preko režijskog odbora. Stručni nadzor obavljao je Arhitektonsko-konzervatorski odsjek Zavoda.

7. Aladža-džamija u Foči

Planom rada i finansijskim planom Zavoda za 1963. g. bilo je predviđeno provođenje I faze restauracije i rekonstrukcije slikarsko-skulptorske dekoracije objekta, malim dijelom i arhitektonsko-konzervatorski radovi. Uslijed udara groma u minaret džamije (u junu

1963.) došlo je do znatnog oštećenja vrha minareta i šerefe što je povlačilo sobom hitnu i neodložnu intervenciju na konsolidaciji monumenta (saniranje minareta i postavljanje gromobranske instalacije, te pokrivanje trijema i kupola u trijemu). Na ovaj su način arhitektonsko-konzervatorski radovi na objektu do kraja dovedeni.

Navedeni poslovi obavljani su preko režijskog odbora. Stručni nadzor vršio je Arhitektonsko-konzervatorski odsjek Zavoda.

Stručnjaci Likovno-konzervatorskog odsjeka i radionice izvršili su čišćenje svih zidnih ploha u unutrašnjosti zgrade te proveli skidanje austro-ugarskih retuša sa oslikanih površina u kupoli i podkupolnim prostorijama. Uz navedeno, uzeti su predlošci sačuvanih originalnih zidnih ornamenata u svrhe autentične njihove rekonstrukcije.

Za sve navedene poslove utrošeno je ukupno: 4,518.599.— dinara.

8. Manastirska crkva u Lomnici

Stručna ekipa Likovno-konzervatorskog odsjeka i radionice provela je definitivno čišćenje živopisa od čađi i prljavštine na svim zidnim površinama crkve. Uz navedeno, skinut je noviji malter u donjim zonama priprate, a na nekoliko mjesta eksperimentalno je stavljena nova podloga.

Planirani posao je u potpunosti izvršen. Utrošena suma od 500.000.— dinara.

9. Srednjovjekovna grobna nekropola u Radmilji kod Stoca

Prema projektu uređenja ove poznate skupine stećaka za potrebe javne prezentacije u 1963. g. je provedeno raščišćavanje i nivelisanje područnog terena, njegovo ograđivanje i sadenje odgovarajuće vegetacije, te, uz učešće stručnjaka Konzervatorsko-restauratorske radionice Zavoda, čišćenje, injektiranje i retuširanje svih spomenika. Istovremeno vršeni su eksperimentalni zahvati na zaštiti pomoću rastvora pentolata i silikonima. Poslovi su obavljani preko režijskog odbora i uz saradnju Zavoda u Mostaru.

Za ovaj zahvat utrošena su: 3,000.000.— dinara.

II STRUČNI ELABORATI, ISTRAŽIVANJA I PROJEKTOVANJA

Za potrebe najvažnijih konzervatorskih zahvata, početkom 1963. godine, dovršeno je kompletiranje stručnih elaborata za:

- Stari grad Jajce,
- Stari grad Maglaj,
- Stari grad Tešanj,
- Glavica-džamija u Livnu,
- Begluk-džamija u Livnu,
- Redžep-pašina kula u Žepi,
- Muštovića kuću u Mostaru (spomenik NOR-a),
- Manastirsku crkvu u Lomnici,
- Aladža-džamiju u Foči.

C — OSTALI POSLOVI

1. Sredstvima koja je dodijelila Opštinska skupština u Zenici, Zavod je, uz pomoć Društva konzervatora Jugoslavije — Podružnice za Bosnu i Hercegovinu — organizovao dvodnevno (18 i 19. marta) savjetovanje o zaštiti spomenika tehnike u Bosni i Hercegovini. Zaključci savjetovanja, i prijedlog o osnivanju Centralnog muzeja tehnike sa sjedištem u Zenici (pomognuti preporukama Sekretarijata za industriju i građevinarstvo BiH) upućeni su Republičkom sekretarijatu za kulturu uz sugestiju za njihovo unošenje u društveni plan Republike za 1964. godinu.

2. Savjet za naučni rad Bosne i Hercegovine dodijelio je Zavodu pomoć u iznosu od 500.000 dinara u svrhe evidencije srednjovjekovnih nadgrobničkih spomenika na području Centralne Bosne.

Izvršenje ovog zadatka provodile su dvije ekipe i

Navedeni elaborati, koji su započeti u 1962. g., sačinjeni su uz pomoć vanjskih saradnika kao nosioca projekta. Svi projekti su redigovani i odobreni od strane Revizione komisije i Savjeta Zavoda.

Za sve ove poslove utrošeno je oko 1,400.000.— dinara.

Osim toga, radi izrade elaborata (koji su u pripremi) sakupljena je tehnička dokumentacija (izvršeno geodetsko i arhitektonsko snimanje) za Gornji grad u Zvorniku i manastirsku crkvu u Paprači, za koji je objekat nabavljen i osnovni građevinski materijal u svrhe pokrivanja crkve. Ovaj posao izvešće se u 1964. g.

izvršile totalnu evidenciju spomenika ove vrste u području opština Jajce—Šipovo—Donji Vakuf—Skender Vakuf—Kotor Varoš; te na području opština Vareš—Breza i Kakanj.

3. Sredstvima Islamske vjerske zajednice u Travniku, ekipa Konzervatorsko-restauratorske radionice Zavoda (2 člana) provela je zahvat na konzervaciji i restauraciji ornamentalnih dekoracija na portalima »Sulejmaniji i Hadži-Alibegove džamije u Travniku.

4. Finansijskom pomoći Jugoslavenskog instituta za zaštitu spomenika kulture u Beogradu, jedan tehničar-konzervator za konzervaciju predmeta likovnih umjetnosti sudjelovao je, u 1963. godini, na trećem dijelu seminara za konzervaciju mozaika u Poreču. Na ovaj način spomenuti službenik osposobljen je za ovu specijalnost.